

حسابداری میانه (۱)

جلد دوم

ترجمه و تألیف :

دکتر یونس بادآور نهندی

امین ناظمی

کلیه حقوق منحصر به سازمان حسابرسی است.

بزرگ اصل، موسی، ۱۳۴۸ -

حسابداری میانه / تألیف موسی بزرگ اصل.

تهران: سازمان حسابرسی، مدیریت تدوین استانداردها، ۱۳۸۸.

ج. : جدول

سازمان حسابرسی: ۱۷۵، ۱۹۶.

ج. ۱: 978-964-8734-04-1 ج. ۲: 978-964-8734-47-8

فیفا

مؤلفین جلد دوم یونس بادآور نهندی و امین ناظمی.

چاپ قبلی: سازمان حسابرسی، ۱۳۸۴.

ج. ۲ (چاپ اول: ۱۳۸۸) (فیفا).

چاپ هفتم.

ج. ۱. صورتهای مالی

حسابداری داراییها

صورتهای مالی

سازمان حسابرسی. مدیریت تدوین استانداردها

۱۳۸۸، ۴ ب ۵ ح / HF ۵۶۸۱

۶۵۷/۷۲

۱۸۵۹۷۹۰

نام کتاب : حسابداری میانه (۱) / جلد دوم

ناشر : سازمان حسابرسی (مدیریت تدوین استانداردها)

آدرس : خیابان شهید احمد قصیر، خیابان شهید احمدیان، شماره ۷،

تهران - ۱۵۱۳۸، صندوق پستی ۱۴۳۳۵/۴۷۹

نوبت چاپ : اول ۱۳۸۸.

تیراژ : ۵۰۰۰ جلد

تایپ و صفحه آرایی: شادی احمدی، فاطمه دستمزد

لیتوگرافی چاپ و صحافی : ایران چاپ

قیمت : ۸۰,۰۰۰ ریال

پیشگفتار

کیفیت آموزش حسابداری در دانشگاهها به چند عامل مهم وابسته است که وجود متون مناسب و روزآمد یکی از آنهاست. برای آماده سازی دانشجویان جهت ورود به بازار کار، آموزش آنچه که در عمل با آن مواجه خواهند شد بسیار مهم است به خصوص در رشته حسابداری که یک رشته کاملاً کاربردی است. تهیه متون آموزشی براساس استانداردهای لازم الاجرا در سطح کشور که با استانداردهای بین المللی نیز هماهنگی بالایی دارد، از نیازهای امروز رشته حسابداری است.

مدیریت تدوین استانداردهای سازمان حسابرسی با هدف کمک به تأمین این نیاز، پروژه‌ای را برای تألیف منابع درسی رشته حسابداری بر مبنای استانداردهای ملی حسابداری آغاز کرده است که این اثر دومین جلد از مجموعه‌ای است که با توجه به سرفصلهای مصوب شورای برنامه ریزی درسی رشته حسابداری برای دروس حسابداری میانه ۱ و ۲ تهیه می‌شود. خوشبختانه حسابداری میانه جلد اول (نشریه ۱۷۵) با استقبال بسیار خوبی در دانشگاههای کشور روبرو شده است و این خود مایه دلگرمی پژوهشگران این سازمان برای ادامه بهتر این کار است. امید است انتشار این مجموعه در کنار سایر متون آموزشی گامی هرچند کوچک در پیشبرد اهداف آموزش و ترویج دانش تخصصی حسابداری مورد نیاز اقتصاد کشور باشد.

مسئولیت ترجمه و تألیف این اثر به عهده آقایان دکتر یونس بادآور نهنندی و امین ناظمی بوده است و آقای دکتر احمد مدرس با تجربه متمادی تدریس این درس در دانشگاه، مسئولیت ویراستاری فنی این کتاب را برعهده داشتند و نظرات ارزشمندی را در جهت بهبود آن ارائه دادند.

آقایان دکتر موسی بزرگ اصل، دکتر امید پورحیدری، حسن فرج زاده، محمد حسین صفرزاده، اردوان نوروزی و مهدی ناظمی اردکانی و سرکار خانمها حلیمه رحمانی و افسانه رفیعی پیشنهادات و نظرات ارزشمند خود را در تهیه این اثر به یادگار گذاشتند.

سرکار خانمها فاطمه دستمزد و شادی احمدی با دقت و حوصله فراوان زحمت حروفچینی و صفحه‌آرایی این کتاب را تقبل کردند.

از تلاشها، زحمات و صرف وقت این عزیزان و سایر همکارانی که در این کار گروهی مشارکت داشتند صمیمانه تقدیر و تشکر می‌کنیم و برای آنها آرزوی توفیق روزافزون داریم.

فهرست مطالب

فصل اول	:	موجودی نقد و مطالبات	۱
فصل دوم	:	موجودی مواد و کالا	۱۱۳
فصل سوم	:	داراییهای ثابت مشهود	۲۴۱
فصل چهارم	:	داراییهای نامشهود	۳۵۵
فصل پنجم	:	استهلاک و کاهش ارزش داراییهای ثابت مشهود و نامشهود	۴۴۳
فصل ششم	:	بدهیهای جاری و احتمالی	۵۳۱
فصل هفتم	:	شناسایی درآمد	۶۰۵

فهرست

فصل اول: موجودی نقد و مطالبات

۳	 مقدمه	
۳	 وجه نقد	
۵	 وجه نقد و معادل وجه نقد	
۶	 مدیریت و کنترل وجه نقد	
۷	 تنخواه گردان	
۱۱	 حفاظت فیزیکی از مانده های وجه نقد	
۱۱	 تطبیق مانده های بانک	
۱۹	 مطالبات	
۲۱	 شناسایی حسابهای دریافتی	
۲۱	 تخفیفات تجاری	
۲۲	 تخفیفات نقدی (تخفیفات فروش)	
۲۳	 عدم شناسایی عامل سود تضمین شده	
۲۴	 ارزیابی حسابهای دریافتی	
۲۴	 حسابهای دریافتی غیر قابل وصول	
۲۵	 روش حذف مستقیم	
۲۶	 روش ذخیره گیری	
۲۷	 رویکرد درصدی از فروش نسبه (رویکرد صورت سود و زیانی)	
۲۸	 رویکرد درصدی از مطالبات (رویکرد ترازنامه ای)	
۳۳	 حذف مطالبات سوخت شده	
۳۵	 وصول طلب حذف شده	
۳۷	 برگشت از فروش و تخفیفات در فروش نسبه	
۳۸	 اسناد دریافتی رایج در ایران	
۳۸	 سفته	
۴۶	 برات	

فهرست (ادامه)

۴۸	چک
۵۰	استفاده از اسناد تجاری به عنوان تضمین
۵۱	نحوه ارائه و افشای موجودی نقد و مطالبات در ترازنامه و یادداشتهای توضیحی
۵۷	پیوست : تشریح موضوعات حسابداری مربوط به شناسایی و ارزیابی اسناد دریافتی
۵۷	شناسایی اسناد دریافتی
۵۸	سند صادره به ارزش اسمی
۶۰	سند صادره به ارزشی غیر از ارزش اسمی
۶۰	اسناد بدون سود تضمین شده
۶۲	اسناد دارای سود تضمین شده
۶۴	اسناد دریافت شده بابت داراییهای ثابت، کالاها یا خدمات
۶۵	انتخاب نرخ سود تضمین شده
۶۸	ارزیابی اسناد دریافتی
۶۹	خلاصه فصل
۷۵	پرسشها
۷۹	تمرینات
۹۳	مسائل
۱۰۹	قضیه برای بحث

فصل دوم: موجودی مواد و کالا

۱۱۵	مقدمه
۱۱۶	تعریف موجودی و انواع آن
۱۲۰	سیستمهای کنترل موجودیها
۱۲۱	سیستم ثبت ادواری موجودیها
۱۲۲	سیستم ثبت دائمی موجودیها
۱۲۷	کسری یا فزونی موجودی کالا
۱۲۸	مالکیت موجودیها

فهرست (ادامه)

۱۳۱	 اقلام بهای تمام شده موجودیها
۱۳۲	 مخارج تأمین مالی
۱۳۳	 تغییرات نرخ ارز
۱۳۳	 هزینه حمل مواد اولیه و کالای خریداری شده
۱۳۵	 تخفیفات نقدی خرید
۱۳۷	 ارزیابی مفهومی دو روش
۱۳۹	 هزینه‌های سربار تولید
۱۴۱	 هزینه‌های استاندارد
۱۴۲	 هزینه‌یابی متغیر و جذبی
۱۴۲	 روشهای جریان هزینه
۱۴۴	 شناسایی ویژه
۱۴۶	 اولین صادره از اولین وارده یا فایفو (FIFO)
۱۵۰	 میانگین بهای تمام شده
۱۵۱	 میانگین موزون بهای تمام شده
۱۵۱	 میانگین متحرک بهای تمام شده
۱۵۵	 ارزش‌گذاری موجودیهای برگشتی در سیستم ثبت دائمی
۱۵۸	 تعیین ارزش موجودیها برای انعکاس در صورتهای مالی
۱۶۷	 اندازه‌گیری موجودیها به ارزش منصفانه
۱۶۹	 زیان تعهدات خرید کالا
۱۷۲	 روش ارزش نسبی فروش
۱۷۴	 سایر روشهای ارزشیابی
۱۷۴	 روش خرده فروشی
۱۷۷	 واژه شناسی روش خرده فروشی موجودیها
۱۷۸	 نحوه بکارگیری روش خرده فروشی
۱۸۵	 اقلام خاص در ارتباط با روش ارزشیابی موجودیها با استفاده از قیمتهای خرده فروشی

فهرست (ادامه)

۱۹۱	 آثار اشتباهات در اندازه‌گیری موجودیهای مواد و کالا
۱۹۵	 بکارگیری بیش از یک روش جریان هزینه موجودیها
۱۹۶	 افشای موجودیها در یادداشتهای توضیحی صورتهای مالی
۱۹۹	 خلاصه فصل
۲۰۵	 پرسشها
۲۰۹	 تمرینات
۲۲۱	 مسائل
۲۳۷	 قضیه برای بحث

فصل سوم: داراییهای ثابت مشهود

۲۴۳	 مقدمه
۲۴۳	 داراییهای ثابت مشهود
۲۴۵	 تحصیل داراییهای ثابت مشهود
۲۴۷	 بهای تمام شده زمین
۲۴۸	 بهای تمام شده ساختمان
۲۴۹	 بهای تمام شده تجهیزات
۲۴۹	 داراییهای ایجاد شده در واحد تجاری
۲۵۱	 مخارج تأمین مالی طی دوره ساخت دارایی
۲۵۲	 دارایی واجد شرایط
۲۵۳	 زمان شروع احتساب مخارج تأمین مالی در بهای تمام شده دارایی
۲۵۴	 مبلغ مخارج تأمین مالی قابل احتساب در بهای تمام شده
۲۶۳	 موضوعات خاص در ارتباط با احتساب مخارج تأمین مالی در بهای تمام شده دارایی
۲۶۵	 ارزیابی داراییهای ثابت مشهود
۲۶۵	 تخفیفات نقدی
۲۶۶	 قراردادهای خرید با پرداخت آتی
۲۷۰	 خرید گروهی از داراییها به طور یکجا

فهرست (ادامه)

۲۷۱		تحصیل دارایی ثابت مشهود از طریق انتشار سهام
۲۷۲		معاوضه داراییهای غیر پولی
۲۷۳		مفهوم محتوای تجاری
۲۷۶		معاوضه - وضعیت زیان
۲۷۸		معاوضه - وضعیت سود
۲۸۱		نامشخص بودن ارزش منصفانه دارایی واگذار شده و دارایی تحصیل شده
۲۸۳		تحصیل داراییهای ثابت مشهود از طریق کمکهای بلاعوض دولت
۲۸۴		مخارج بعد از تحصیل
۲۸۶		اضافات
۲۸۶		بهسازی و تعویض
۲۸۹		جابجایی و نصب مجدد
۲۹۰		تعمیر و نگهداری
۲۹۲		ارزیابی داراییهای ثابت مشهود پس از شناخت اولیه
۲۹۲		روش بهای تمام شده
۲۹۲		روش تجدید ارزیابی
۲۹۴		نحوه حسابداری تجدید ارزیابی داراییهای ثابت مشهود
۳۰۱		واگذاری و برکناری دائمی داراییهای ثابت مشهود
۳۰۵		افشای داراییهای ثابت مشهود
۳۱۱		خلاصه فصل
۳۱۷		پرسشها
۳۲۱		تمرینات
۳۳۹		مسائل
۳۵۱		قضیه برای بحث

فهرست (۴۱۵)

فصل چهارم: داراییهای نامشهود

۳۵۷	 مقدمه
۳۵۸	 دارایی نامشهود
۳۶۲	 ارزیابی اولیه داراییهای نامشهود
۳۶۲	 داراییهای نامشهود تحصیل شده
۳۶۳	 داراییهای نامشهود ایجاد شده در واحد تجاری
۳۶۴	 شناخت داراییهای نامشهود
۳۶۵	 محتمل بودن جریان منافع اقتصادی آتی
۳۶۵	 قابلیت اندازه‌گیری بهای تمام شده به نحو انکاپذیر
۳۶۶	 انواع داراییهای نامشهود
۳۶۶	 داراییهای نامشهود مرتبط با بازاریابی
۳۶۷	 داراییهای نامشهود مرتبط با مشتریان
۳۶۸	 داراییهای نامشهود مرتبط با هنر
۳۶۹	 داراییهای نامشهود مرتبط با قرارداد
۳۷۱	 هزینه‌های تأسیس
۳۷۱	 سرقتی محل کسب (حق کسب یا پیشه یا تجارت)
۳۷۲	 داراییهای نامشهود مرتبط با فناوری
۳۷۵	 سرقتی
۳۷۵	 سرقتی ایجاد شده در داخل واحد تجاری
۳۷۵	 سرقتی خریداری شده در ترکیب تجاری
۳۸۰	 مبانی اندازه‌گیری داراییهای نامشهود پس از شناخت اولیه
۳۸۴	 مخارج تحقیق و توسعه
۳۸۷	 بهای تمام شده دارایی نامشهود ایجاد شده در واحد تجاری
۳۹۳	 مخارج بعدی داراییهای نامشهود
۳۹۴	 قطع شناخت داراییهای نامشهود
۳۹۶	 افشای داراییهای نامشهود و اقلام مربوط

فهرست (۴۱۵)

۴۰۳	 پیوست : برآورد ارزش سرقفلی
۴۰۳	 مراحل برآورد ارزش سرقفلی
۴۱۳	 خلاصه فصل
۴۱۷	 پرسشها
۴۱۹	 تمرینات
۴۲۹	 مسائل
۴۳۹	 قضیه برای بحث
فصل پنجم: استهلاك و کاهش ارزش داراییهای ثابت مشهود و نامشهود	
۴۴۵	 مقدمه
۴۴۶	 مبانی نظری
۴۴۹	 عوامل استهلاك
۴۵۰	 مبنای استهلاك دارایی
۴۵۰	 عمر مفید
۴۵۳	 روش استهلاك
۴۵۴	 روشهای مبتنی بر زمان
۴۶۲	 روشهای مبتنی بر فعالیت
۴۶۳	 روشهای دیگر استهلاك
۴۶۳	 روشهای گروهی و ترکیبی
۴۶۷	 موضوعات خاص استهلاك
۴۷۰	 استهلاك دارایی تجدید ارزیابی شده
۴۷۱	 استهلاك و جایگزینی داراییهای ثابت
۴۷۲	 تجدید نظر در نرخها، روش و مبنای استهلاك
۴۷۳	 استهلاك و تعهدات مربوط به کنارگذاری دارایی
۴۷۴	 استهلاك داراییهای نامشهود و منابع طبیعی
۴۷۵	 استهلاك داراییهای نامشهود

فهرست (۱۵۱)

۴۷۸	 استهلاك سرقفلی
۴۷۹	 اصلاح اشتباه
۴۷۹	 استهلاك داراییهای مربوط به صنایع حفاری و اکتشافی
۴۸۱	 کاهش ارزش داراییهای ثابت مشهود و نامشهود
۴۸۴	 بازیافت زیان کاهش ارزش
۴۸۸	 کنارگذاری و واگذاری دارایی
۴۸۹	 ابعاد مالیاتی استهلاك
۴۹۱	 نحوه افشای اطلاعات استهلاك
۴۹۵	 خلاصه فصل
۴۹۷	 پرسشها
۴۹۹	 تمرینات
۵۱۵	 مسائل
۵۲۹	 قضیه برای بحث

فصل ششم: بدهیهای جاری و احتمالی

۵۳۳	 مقدمه
۵۳۳	 مفاهیم نظری مربوط به بدهی
۵۳۴	 بدهیهای جاری
۵۳۵	 انواع بدهیهای جاری
۵۳۶	 حسابها و اسناد پرداختی تجاری
۵۴۰	 سایر حسابها و اسناد پرداختی
۵۴۴	 پیش دریافتها
۵۴۶	 وجوه دریافتی بابت مالیات فروش
۵۴۶	 ذخیره مالیات
۵۴۸	 سود سهام پرداختی
۵۵۰	 تسهیلات مالی دریافتی کوتاه مدت

فهرست (ادامه)

۵۵۱	 بدهیهای مربوط به کارکنان
۵۵۲	 پاداش
۵۶۳	 خصه جاری بدهی بلند مدت
۵۶۴	 دعاوی حقوقی علیه شرکت
۵۶۶	 ذخیره مخارج آلودگی محیط زیست
۵۶۸	 سایر ذخایر
۵۷۰	 بدهیهای احتمالی
۵۷۳	 رویدادهای پس از تاریخ ترازنامه
۵۷۴	 افشای جزئیات بدهیها در یادداشتهای توضیحی
۵۷۷	 پیوست شماره ۱: تجدید بدهی
۵۷۹	 پیوست شماره ۲: اسناد پرداختی به کسر (بدون سود تضمین شده)
۵۸۱	 خلاصه فصل
۵۸۳	 پرسشها
۵۸۵	 تمرینات
۵۹۷	 مسائل
۶۰۳	 قضیه برای بحث
فصل هفتم: شناسایی درآمد	
۶۰۷	 مقدمه
۶۰۸	 مبانی نظری شناخت درآمد
۶۱۰	 رهنمودهای شناسایی درآمد
۶۱۱	 محدود نبودن شناسایی درآمد به مقطع فروش
۶۱۱	 بررسی مقاطع زمانی شناسایی درآمد
۶۱۹	 روشهای شناسایی درآمد در مقاطع پیش از زمان فروش
۶۱۹	 پیمانهای بلندمدت
۶۲۲	 روش شناخت درآمد به میزان مخارج قابل بازیافت

فهرست (ادامه)

۶۲۲	 نحوه حسابداری روش درصد تکمیل و روش مخارج قابل بازیافت
۶۳۰	 تکمیل محصول
۶۳۱	 پیمانهای خدماتی بلند مدت
۶۳۵	 روشهای شناسایی درآمد در فروشهای اقساطی
۶۳۸	 شناسایی درآمد پس از وقوع رویدادهای آتی
۶۴۰	 شناسایی درآمد در موارد خاص
۶۴۰	 شناسایی درآمد نرم افزارهای رایانه‌ای
۶۴۱	 فرانشیز (خدمات انحصاری)
۶۴۵	 فروش کالای امانی
۶۴۶	 درآمد سرمایه‌گذاریها
۶۴۶	 فروش املاک
۶۴۷	 توافقات بیع متقابل (فروش و خرید مجدد)
۶۴۷	 فروش به همراه حق استرداد
۶۴۹	 تملک مجدد کالا
۶۵۰	 خلاصه روشهای مختلف شناسایی درآمد
۶۵۱	 نحوه گزارشگری مالی و ارائه درآمد در صورتهای مالی
۶۵۳	 گزارشگری میان دوره‌ای درآمدها
۶۵۵	 خلاصه فصل
۶۵۷	 پرسشها
۶۵۹	 تمرینات
۶۶۹	 مسائل
۶۸۱	 قضیه برای بحث
۶۸۳	 فهرست منابع و مأخذ
۶۸۷	 واژه‌نامه
۷۰۷	 فهرست موضوعی